

SVENSKT NÄRINGSLIV

Finansdepartementet

Internationella och ekonomiska avdelningen

Marcus Mossfeldt

Jakobsgatan 24

103 33 Stockholm

Vår referens/dnr:

2024-38

Er referens/dnr:

Fi2024/00446

2024-05-15

Remissvar

Långtidsutredningen 2024

Föreningen Svenskt Näringsliv har beretts möjlighet att kommentera på Långtidsutredningen 2023 (SOU 2023:85).

Långtidsutredningens huvudbetänkande förordar att finanspolitiken ska ta ett större stabiliseringspolitiskt ansvar framöver. Det motiveras framför allt med att det penningpolitiska handlingsutrymmet även i framtiden riskerar att begränsas av att Riksbankens styrränta slår i den nedre effektiva gränsen samt att senare års forskning har bidragit till en mer positiv syn på finanspolitiska stabiliseringsåtgärder. Utredningen finner det därför nödvändigt att komplettera nuvarande finanspolitiska ramverk med ett ramverk för finanspolitisk konjunkturstabilisering. För att snabba upp den stabiliseringspolitiska beslutsprocessen föreslås bland annat att aktiva stabiliseringspolitiska utgiftsförändringar läggs inom ett nytt utgiftsområde utanför utgiftstaket.

Finanspolitiken bör huvudsakligen fokusera på strukturreformer

Svenskt Näringsliv anser att penningpolitiken fortsättningsvis ska ha huvudansvaret för stabiliseringspolitiken, medan den primära rollen för finanspolitiken ska vara att förbättra ekonomins funktionssätt via strukturella reformer. Det finns tillfällen då finanspolitiken bör stötta penningpolitiken med att stabilisera konjunkturen, så som vid synnerligen allvarliga ekonomiska kriser. Vid dessa tillfällen är det en fördel att ha tillgång till en väl förberedd uppsättning diskretionära åtgärder som kan aktiveras snabbt. Att däremot ge finanspolitiken utökat mandat att försöka bedriva en mer aktiv stabiliseringspolitik vid andra tillfällen än allvarliga ekonomiska kriser, ställer sig Svenskt Näringsliv skeptiska till. Den främsta anledningen är att det är svårt att bedriva den typen av politik med god precision.

Makroekonomiska bedömningar är ofta omgärdade av en hög grad av osäkerhet. Som visas i utredningens analys av regeringens historiska uppskattningar av BNP-gapet, är det inte ovanligt att det över tid sker stora revideringar i synen på konjunkturläget. I mer än vart fjärde fall skiljer sig de senaste tillgängliga bedömningarna om BNP-gapet var positivt eller negativt för innevarande år från de historiska realtidsbedömningarna. Utredningens analys av motsvarande samband avseende regeringens historiska realtidsbedömningar för nästkommande år och de senast tillgängliga bedömningarna, visar på ett ännu svagare

Svenskt Näringsliv Confederation of Swedish Enterprise

Postadress/Address: SE-114 82 Stockholm Besök/Visitors: Storgatan 19 Telefon/Phone: +46 (0)8 553 430 00
svensknaringsliv.se Org. Nr: 802000-1858

samband. Om de makroekonomiska bedömningar som ligger till grund för stabiliseringspolitiken inte är tillräckligt träffsäkra, riskerar det att föranleda åtgärder som inte är ändamålsenliga, eller i värsta fall destabiliserande för svensk ekonomi. Detta är något som borde belysas i större utsträckning. Därtill är det ofta svårt att uppskatta hur lång tid det tar för olika finanspolitiska åtgärder att uppnå önskad effekt. Det finns därför risk att en felaktig stabiliseringspolitik bedrivs, trots att de makroekonomiska bedömningarna som låg till grund för politiken var korrekta.

Som konstateras i utredningen riskerar även en ökad tillämpning av aktiv finanspolitisk bli kostnadsdrivande, om åtgärder som vidtas av andra skäl än stabiliseringspolitiska trots allt kategoriseras som sådana. Vidare anser Svenskt Näringsliv att det finns risk för att ökade inslag av aktiv finanspolitik i stabiliseringspolitiskt syfte kan komma att motverka de strukturella anpassningar och effektiviseringar som tenderar att ske under en konjunkturcykel.

Finanspolitiken bör rimligen stötta penningpolitiken med att upprätthålla allmänhetens inflationsförväntningar i perioder då inflationen avviker kraftigt från Riksbankens målinflation. Svenskt Näringsliv delar emellertid Finanspolitiska Rådets syn om att nuvarande utformning av det finanspolitiska ramverket varken har hindrat en aktiv finanspolitik över konjunkturcykeln eller stått i vägen för en annan avvägning mellan finans- och penningpolitik¹.

Olämpligt att inrätta en ny stabiliseringspolitisk nämnd

I huvudbetänkandet föreslås att en ny nämnd under Konjunkturinstitutet inrättas, med uppgift att löpande ta fram beslutsunderlag samt lämna rekommendationer till regeringen om inriktningen på de finanspolitiska stabiliseringsåtgärderna. När resursutnyttjandet i ekonomin bedöms avvika från normala nivåer ska ett antal så kallade semiautomatiska stabiliseringsåtgärder kunna aktiveras snabbt för att stabilisera konjunkturen. Dessa åtgärder kan exempelvis innefatta tillfälliga justeringar av inkomstbeskattning, arbetslöshetsersättning eller statsbidrag till kommunerna.

Svenskt Näringsliv menar att detta är exempel på typiskt politiska frågor som inte går att avpolitisera, och att det därför finns risk för att åtgärder som är avsedda att vara temporära i stället förblir permanenta. Ett tydligt exempel i närtid är den tillfälliga höjningen av a-kassan som skedde under coronapandemin, och som sedan permanentades. Mot bakgrund av detta anser Svenskt Näringsliv att det inte är lämpligt att inrätta en ny stabiliseringspolitisk nämnd.

Systemet för korttidsarbete bör ej utformas som en semiautomatisk åtgärd

I utredningen görs bedömningen att systemet för korttidsarbete bör aktiveras semiautomatiskt med motiveringen att ett öppet system för korttidsarbete, likt det som finns idag samt det system som föreslås av Kommittén om stöd vid korttidsarbete (SOU 2022:65), riskerar att bromsa en önskvärd strukturomvandling. Svenskt Näringsliv delar inte den

¹ Se [Finanspolitiska Rådets skrivelse](#) (2024) till den parlamentariska kommittén som ser över målet för den offentliga sektorns finansiella sparande. Dnr 2024–006.

bedömningen utan anser i likhet med parterna inom industrin² att de kriterier som måste vara uppfyllda för att få ta del av korttidsstödet är tillräckliga för att förhindra en överanvändning. Liknande system för korttidsarbete finns i viktiga konkurrentländer och det är av stor vikt att Sverige har ett väl utformat och konkurrenskraftigt system för korttidsarbete.

Nuvarande finansiering av kommunsektorn behöver ses över

I huvudbetänkandet pekar utredningen på att det kommunala balanskravets nuvarande utformning ökar risken för att kommunsektorns verksamhet bedrivs procykliskt. Detta genom att kommunerna skär ned i konjunkturedgångar för att inte gå med underskott när skatteintäkterna minskar och utgifterna ökar, och vice versa. För att mildra problemet presenterar utredningen förslag på att dels anpassa storleken på statsbidragen till konjunkturläget, dels att kommunerna ska få möjlighet att göra förlustutjämning både framåt och bakåt i tiden.

Sedan 2013 har det funnits möjlighet för kommunsektorn att avsätta överskott i en så kallad resultatutjämningsreserv (RUR) för att täcka underskott i sämre tider. Svenskt Näringsliv har tidigare påvisat att det finns ett stort underutnyttjande av RUR som tenderar att leda till att kommuner och regioner ber om ytterligare statliga bidrag i stället för att dra nytta av sina egna positiva resultat från tidigare år³. RUR har därmed inte fungerat som en automatisk stabilisator på det sätt som avsågs vid dess införande. Dessvärre kommer inte heller införandet av resultatreserven (RER) att åtgärda dessa problem.

Svenskt Näringsliv menar därför att den nuvarande statliga finansieringen av kommunsektorn behöver ses över och att det krävs ett mer bindande regelverk som försäkrar att kommuner och regioner i större utsträckning sparar överskott i likvida tillgångar. Detta skulle bidra till ett ökat inslag av automatisk konjunkturstabilisering och minska behovet av framtida krisstöd. Därtill krävs ökade incitament för kommuner och regioner att behålla budgetdisciplin samt effektivisera sina verksamheter. Ytterligare statsbidrag riskerar att minska utrymmet för tillväxtsreformer, samt leda till att nödvändiga effektiviseringar uteblir i kommuner och regioner.

Skuldankaret bör överordnas saldomålet

Utredningen bedömer att statens utgifter kan behöva ökas i närtid för att finansiera klimatrelaterade investeringar, varför det vore lämpligt att tillåta en högre Maastrichtskuld. Analysen i huvudbetänkandet indikerar att en permanent sänkning av saldomålet till -0,5 procent av BNP är förenligt med ett långsiktigt ankare för Maastrichtskulden på 40–50 procent av BNP. Att öka skuldsättningen till dessa nivåer bedöms inte äventyra den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna.

Svenskt Näringsliv menar att det finanspolitiska ramverket bör eftersträva en långsiktigt stabil nivå på den offentliga skuldsättningen, varpå det vore lämpligt att göra skuldankaret till det överordnade målet för finanspolitikens övergripande inriktning i stället för saldomålet.

² Se [Partsgemensamt svar](#) från Industriarbetsgivarna mfl. (2023) på remiss (SOU 2022:65): *En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk.* Dnr Fi2022/03407.

³ Se [Svenskt Näringslivs rapport](#) (2023) *Att se om sitt hus: Har kommuner och regioner sparat tillräckligt i goda tider för att klara kommande kriser?*

Givet Sveriges förhållandevis låga offentliga skuldsättning, samt behovet av strukturella investeringar, anser Svenskt Näringsliv att riktmärket för Maastrichtskulden bör höjas från nuvarande 35 procent av BNP till 40 procent, med ett toleransintervall på ± 5 procent. En sådan justering skulle under en övergångsperiod frigöra medel till investeringar i bland annat energiförsörjning och infrastruktur, utan att äventyra hållbarheten i de offentliga finanserna. Att däremot låta ett så kallat underskottsmål utgöra det överordnade målet, menar Svenskt Näringsliv inte är lämpligt.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Sven-Olov Daunfeldt
Chefsekonom

Pontus Liljefors
Makroekonom